

چارچوب شرح خدمات جلب مشارکت جوامع محلی در جمع‌آوری و پاکسازی پسماندهای حاشیه دریاچه ارومیه و تالاب‌های اقماری در استان های آذربایجان غربی و شرقی

یک - عنوان

عنوان: جلب مشارکت جوامع محلی در جمع‌آوری و پاکسازی پسماندهای حاشیه دریاچه ارومیه و تالاب‌های اقماری در استان های آذربایجان غربی و شرقی

سفارش دهنده: طرح حفاظت از تالاب‌های ایران

دوره زمانی: آذر ۱۳۹۹ تا آبان ۱۴۰۰

محل اجرا: استان های آذربایجان غربی و شرقی

دو - پیشینه و/یا ضرورت

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران که از سال ۱۳۸۴ با حمایت برنامه عمران ملل متحد، تسهیلات محیط زیست جهانی و سازمان حفاظت محیط زیست آغاز شده است، نمونه‌ای از تلاش‌های صورت گرفته در راستای ارتقای مدیریت تالاب‌ها در کشور ایران به شمار می‌رود که بر استقرار مدیریت زیست‌بومی در سطوح ملی و محلی، فضای مناسب برای مشارکت ذینفعان و تدوین و اجرای برنامه‌های مدیریت جامع برای تالاب‌های مهم کشور تمرکز نموده است. این برنامه‌های مدیریت در قالب یک فرایند مشارکتی و با هدف هم‌افزایی بین پروژه‌های توسعه‌ای و اقدامات حفاظتی در سطح حوضه آبریز تالاب‌ها تدوین می‌شوند و وظایف هر یک از نهادهای دولتی و غیردولتی در حفاظت از تالاب را هم‌راستا با شکل‌گیری توسعه پایدار در سطح حوضه مشخص می‌نمایند. در این بین علاوه بر پرداختن به موضوعات مختلف نظیر معیشت جوامع محلی، اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی، مدیریت منابع آب و خاک، حفاظت از تنوع زیستی نیز مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. در همین راستا اجرای اقدامات متعدد بزرگ و کوچک برای حفاظت از تنوع زیستی ارزشمند این اکوسیستم‌ها در تالاب‌های مختلف نشان دهنده این موضوع است. نگاهی به برنامه‌های مدیریت جامع نشان می‌دهد که دست‌اندرکاران و ذینفعان مختلف و متعدد از همان ابتدای کار در تدوین و در اجرای برنامه مدیریت مشارکت داشته و از آن پشتیبانی می‌کنند. این گروه‌ها که نمایندگان مختلفی از دستگاه‌های دولتی، سمن‌ها و جوامع محلی را شامل می‌شوند نقش اصلی در اجرای برنامه را بر عهده دارند.

در این راستا برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه و پنج تالاب اقماری آن مطابق با جدول شماره (۱)، تدوین و تصویب شده است که متعاقباً طرح حفاظت از تالاب های ایران، انجام تسهیلگری، پشتیبانی و اقدامات لازم جهت اجرایی شدن برنامه مصوب با همکاری دست اندرکاران کلیدی را در دستور کار قرار داده است که مهمترین خروجی های این اقدامات عبارتند از:

۱. افزایش آگاهی ها در مورد ارزش های دریاچه و تالاب های اقماری آن و تقویت مشارکت های مردمی در مدیریت آنها
۲. مدیریت پایدار منابع آب و کاربری اراضی کشاورزی
۳. حفاظت از تنوع زیستی و بهره برداری پایدار از منابع تالاب

جدول شماره (۱) - تالاب های دارای برنامه مدیریت جامع در حوضه دریاچه ارومیه

ردیف	تالاب دارای برنامه مصوب	مکان
۱	دریاچه ارومیه	استان های آذربایجان غربی و شرقی
۲	تالاب سولدوز	شهرستان نقده
۳	تالاب کانی برازان	شهرستان مهاباد
۴	تالاب نوروزلو	شهرستان میاندوآب
۵	تالاب قره قشلاق	شهرستان بناب
۶	تالاب قوری گول	شهرستان بستان آباد

همانگونه که در جدول (۱)، مشخص شده است گستره این شرح خدمات، دریاچه ارومیه و پنج تالاب اقماری آن را شامل می شود.

سه - گروه مخاطب و کاربرد یافته ها

مخاطبان این پروژه گروه های مختلفی از ذینفعان و دست اندرکاران تالابی در قالب برنامه های مدیریت جامع شامل گروه های زیر هستند:

- سازمان حفاظت محیط زیست، طرح حفاظت از تالاب های ایران، استانداری ها، ادارات کل محیط زیست و ادارات کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان های آذربایجان غربی و شرقی و سایر دست اندرکاران کلیدی در قالب اعضای کمیته های محلی و استانی مدیریت تالاب ها
- گروه ها و جوامع محلی حاشیه تالاب ها

چهار - هدف ها

هدف کلی اجرای فعالیت جلب مشارکت جوامع محلی در جمع آوری و پاکسازی پسماندهای حاشیه دریاچه ارومیه و تالاب - های اقماری شامل کمک و پشتیبانی از اجرای برنامه های مدیریت جامع تالاب ها، شناسایی، ساماندهی و جلب مشارکت گروه ها و جوامع محلی جهت اجرایی شدن برنامه های مدیریت، افزایش آگاهی و اطلاع رسانی در خصوص ارزش ها و کارکردهای تالاب ها و کمک به حفاظت از تنوع زیستی تالاب می باشد که در این راستا اهداف عملیاتی پروژه عبارتند از:

- ۱- شناسایی نهادها و گروه های محلی دست اندرکار هر کدام از تالاب ها و برقراری ارتباط با آنها

۲- شناسایی مشکلات و چالش‌های عمده هر کدام از تالاب‌ها در خصوص پسماندهای تالاب با مشارکت جوامع محلی

۳- ارائه راهکارها و برنامه اقدام عملیاتی به تفکیک هر تالاب مبتنی بر پتانسیل‌های گروه‌های محلی و جلب مشارکت ایشان و اجرای اقدامات مورد نیاز همچون طراحی و ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز که در نتیجه اجرای این فعالیت‌ها، شاهد حذف یا کاهش پسماند در حاشیه تالاب‌های مندرج در جدول (۱) باشیم.

۴- رایزنی با نهادهای دولتی و دست‌اندرکاران کلیدی جهت عقد موافقتنامه در راستای پایداری مشارکت جوامع محلی در جمع‌آوری و پاکسازی پسماندهای حاشیه دریاچه ارومیه و تالاب‌های اقماری

پنج- شرح خدمات و روش‌شناختی پیشنهادی

منطقه مطالعاتی گستره این پروژه، دریاچه ارومیه و پنج تالاب اقماری آن (مطابق با جدول ۱) می‌باشد. انتظار بر آن تمامی مراحل اجرایی و اقدامات عملیاتی پروژه مبتنی بر مشارکت و هم‌افزایی دست‌اندرکاران کلیدی برنامه مدیریت تالاب‌ها بوده و رویکرد مورد استفاده تابعی از رهیافت ارزیابی مشارکتی روستایی (PRA) باشد. همچنین با توجه به متنوع بودن شرایط اجتماعی، اقتصادی و محیطی تالاب‌های مدنظر این فعالیت، راهکارهای پیشنهادی و فعالیت میدانی و اجرایی، می‌تواند از تالابی به تالاب دیگر متفاوت باشد.

جدول شماره ۲: جلب مشارکت جوامع محلی در جمع‌آوری و پاکسازی پسماندهای حاشیه دریاچه ارومیه و تالاب‌های اقماری

ردیف	عنوان	درصد از کل کار
۱	شناسایی دست‌اندرکاران کلیدی و تعیین کمیته راهبری پروژه در هر کدام از تالاب‌ها	۵%
۱-۱	تهیه فهرستی از کلیه دست‌اندرکاران کلیدی اثرگذار در هر تالاب با هماهنگی با دفتر طرح	
۲-۱	برگزاری نشست با افراد شناسایی شده (بند ۱-۱) جهت تعیین مشارکتی میزان نفوذ و اهمیت هر یک از دست‌اندرکاران * لازم به ذکر است در این مرحله برای هر تالاب حداقل یک نشست یک روزه (مجموعاً ۶ نشست) با حضور حداقل ۱۰ نفر مدنظر می‌باشد.	
۳-۱	تشکیل کمیته راهبری پروژه در هر کدام متشکل از نمایندگان سازمان محیط زیست (طرح تالاب و دفتر حفاظت و احیای تالاب‌های سازمان)، کارشناسان دبیرخانه‌های زیست بومی استان و شهرستان، جوامع و سمن‌های محلی)	
۴-۱	برنامه ریزی و زمانبندی انجام اقدامات آتی به صورت مشارکتی با تایید کمیته راهبری	

ردیف	عنوان	درصد از کل کار
۲	نشست با جوامع محلی حاشیه تالابها، شوراها و دهیاریها جهت شناسایی گروه های محلی فعال و علاقه مند، تحلیل شرایط موجود و مسایل و چالشها در خصوص مدیریت پسماند	۲۰%
۱-۲	هماهنگی با نمایندگان جوامع محلی از قبیل شوراهای اسلامی و دهیاری روستا	
۲-۲	ورود به جامعه روستایی و معرفی پروژه (در این مرحله ورود به جامعه روستایی، برقراری ارتباط با افراد و معرفی پروژه بایستی با بهره گیری از رویکردهای کار مشارکتی صورت پذیرد).	
۳-۲	نشست با جامعه محلی در خصوص شناسایی گروهها، نهادها و جوامع محلی فعال و علاقه به حفظ تالاب و مدیریت پسماند، بررسی وضع موجود و تحلیل چالشها * در این مرحله برای هر کدام از تالابها، نیاز به برگزاری حداقل ۲ نشست (۱۲ نشست) خواهد بود. همچنین، لازم به ذکر است مجری می بایست هزینه های مربوط به پذیرائی و هر گونه ابزار آموزشی برای هریک از کارگاههای پیشنهادی را تامین نماید و هزینه های مربوط به حمل و نقل، پذیرائی و اسکان تیم مجری در منطقه نیز به عهده مجری این فعالیت خواهد بود.	
۳	تعیین و ارائه راهکارها و برنامه اقدام عملیاتی و اجرای اقدامات (طراحی و ایجاد زیرساخت- های جمع آوری و مدیریت پسماندهای تالاب)	۶۰%
۱-۳	گردآوری و بررسی تجارب ملی و بین المللی در خصوص مدیریت پسماند با مشارکت جوامع محلی و برگزاری حداقل یک کارگاه برای هر کدام از تالابها	
۲-۳	تحلیل نتایج و تعیین زیرساخت های لازم جهت جمع آوری و پاکسازی زباله ها همچون سطلهای زباله، کیسه های جمع آوری، دستکش و ...، مطابق با بند ۲-۳ و با هماهنگی با کمیته راهبری پروژه (برای هر کدام از تالاب های هدف)	
۳-۳	طراحی سازه-ها، شناسایی و تعیین مصالح مورد نیاز برای ایجاد سازه ها (سازگار با محیط زیست) با هماهنگی با کمیته راهبری	
۴-۳	مکان یابی، تهیه مواد و مصالح، انتقال و نصب سازهها به مشارکت و همفکری جوامع محلی و کمیته راهبری	
۵-۳	آموزش گروه های محلی در راستای استفاده موثر و پایدار از زیرساخت های ایجاد شده و الزامات اجرایی (برای هر تالاب حداقل دو کارگاه آموزشی)	
۴	نشست و رایزنی با دست اندرکاران کلیدی و عقد تفاهمنامه های فیما بین جوامع محلی و سایر دست اندرکاران در راستای پایداری پروژه	۱۰
۱-۴	تسهیلگری تشکیل نشست فیما بین گروه های محلی و دبیرخانه مدیریت زیست بومی هر کدام از تالابها در راستای تعیین مکانیزم پایداری پروژه در هر کدام از تالاب	

ردیف	عنوان	درصد از کل کار
۲-۴	تهیه و تنظیم تثبیت موافقتنامه جهت حمل و نقل و مدیریت پاکسازی پسماند در راستای پایداری دستاوردها و نتایج پروژه با مشارکت گروه محلی و کمیته راهبری پروژه	
۳-۴	تسهیلگری انعقاد موافقتنامه موضوع بند ۲-۴	
۵	مدیریت فرآیند، مستندسازی و تهیه گزارش‌های دوره‌ای و نهایی	۵%
۱-۵	مستند سازی کل فرآیند در قالب ارائه گزارشات دوره ای، کارگاه، عکس، فیلم و ...	
۲-۵	تدوین و ارائه گزارش نهایی	

شش - تولیدات (مستندات) پروژه

تهیه مجموعه ای شامل: گزارش اقدامات انجام شده و الگوی قابل گسترش، چکیده‌ای مدیریتی در قالب فایل Word. خلاصه گزارشات پیشرفت در قالب Word و Power point، چکیده انگلیسی و فایل‌های پیوست (عکس، نمودار، فایل‌های جانبی Word و Excel و هر فایل دیگر).

همچنین متناسب با اقدامات اجرایی مورد نیاز فایل‌های مربوط به طراحی زیرساخت‌هایی همچون زباله دان، کیسه‌های جمع آوری زباله و ... به همراه محتوای تفاهمنامه ها و هر گونه دوره آموزشی مورد نیاز پروژه قبل از اجرایی شدن تهیه و در اختیار کارفرما و ناظر پروژه قرار گیرد.

هفت - پشتیبانی اجرای پروژه

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران حتی الامکان برنامه‌ریزی و هماهنگی لازم جهت هماهنگی زمان و حضور افراد در نشست با دست‌اندرکاران اصلی پروژه و افرادی که باید در نشست‌ها حضور داشته باشند را با همکاری مجری پروژه انجام خواهد داد. با اینحال برنامه‌ریزی، هماهنگی و اطمینان از حضور افراد بر عهده مجری قرار دارد.

هشت - مشخصات و تجربه‌ی تیم کاری پروژه

تیم مجری مسئولیت اصلی اجرای پروژه را بر عهده خواهد داشت از اینرو ضروری است تا تجربه اجرای طرح‌های مختلف و ترجیحاً با موضوعات مرتبط با پروژه را داشته باشد. همچنین گروه درخواست‌دهنده باید بتواند تیم متخصصی، متشکل از کارشناسان باتجربه (اولویت با افراد و گروه‌های بومی) در حوزه‌های آب و تنوع زیستی (دارای مدارک تحصیلی در رشته‌هایی مانند مهندسی

کشاورزی، مهندسی محیط‌زیست، برنامه ریزی فضایی روستایی یا شهری، بهداشت، جامعه‌شناسی و ترویج و علوم اجتماعی، اقتصاد منابع و ... را فراهم آورد.

نه - نتایج

انتظار می‌رود در انتهای این پروژه در هر کدام از تالاب‌های هدف این فعالیت، زیرساخت‌های اولیه مدیریت پسماند همچون سطل‌های زباله، کیسه‌های جمع‌آوری زباله فراهم شده و ... فراهم شده باشد و گروه‌های مشخصی از جامعه محلی آموزش دیده اطراف دریاچه ارومیه و هر کدام از تالاب‌های اقماری به تفکیک بر اساس یک مکانیزم شفاف و هماهنگ با دست‌اندرکاران کلیدی تالاب‌ها به صورت پایدار در پاکسازی و مدیریت پسماندهای تالاب مشارکت فعال داشته باشند. شاخص‌های ارزیابی توسط مشاور در ابتدای شروع پروژه تهیه و پس از تأیید کارفرما به کار گرفته می‌شود.

ده - ملاحظات مالی و حقوقی

اصل اساسی در اجرای پروژه حاضر این است که تمامی اقدامات بایستی با هماهنگی دبیرخانه‌های زیست‌بومی استانی و شهرستانی صورت گیرد و طراحی و اجرای هر گونه اقدام سازه‌ای مبتنی بر رعایت اصول و دستورالعمل‌های سازگار با محیط زیست تالاب‌ها باشد. در طرح پیشنهادی برای محدودیت‌های برگزاری نشست‌ها از جمله اوج فصل کاری جوامع محلی و به حد نصاب نرسیدن نشست‌ها و غیره نیز لازم است تدابیری در نظر گرفته شود.

- طرح توجیهی و مدارک مورد نیاز شامل روزنامه رسمی تاسیس و تغییرات، اساسنامه، گواهی ارزش افزوده، (در خصوص دانشگاه مدارک حقوقی مرتبط)، سوابق کاری و برنامه زمان‌بندی و تیم کاری به همراه بودجه پیشنهادی را حداکثر تا روز چهارشنبه مورخ ۲۰ آبان ماه سال ۱۳۹۹ ماه به دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران (به آدرس: بزرگراه حکیم، پارک طبیعت پردیسان، سازمان حفاظت محیط زیست، معاونت محیط زیست دریائی و تالابها، دفتر طرح حفاظت از تالابهای ایران) ارسال نمائید.

- حد نصاب این استعلام در قالب حد نصاب معاملات متوسط دولتی می‌باشد.
- در پیشنهادی مالی برای هر یک از خروجی‌ها و آیتم‌ها قیمت به تفکیک اعلام شود.
- قیمت پیشنهادی به همراه کسورات قانونی و بصورت مجزا اعلام گردد.
- شرایط ویژه: در قسط آخر قرارداد معادل ۲۵٪ کل مبلغ قرارداد لحاظ و بعد از تایید نهایی و اتمام کامل تعهدات پرداخت خواهد شد.
- لازم به ذکر است شرکت منتخب در زمان عقد قرارداد، می‌بایست ضمانت اجرایی (سفته) معادل ۱۰٪ کل مبلغ قرارداد را در اختیار کارفرما قرار دهد و بدیهی است بعد از اتمام تعهدات عودت داده خواهد شد.
- طبق عرف قراردادهای، در صورت وجود پیش پرداخت ضمانت لازم معادل مبلغ مندرج در قرارداد اخذ خواهد شد.

